

Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ

Науковий юридичний журнал

Заснований у 1993 році
Періодичність випуску — 4 номери на рік

Том 32, № 2
2025

Харків
«Право»
2025

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 12 від 30 червня 2025 р.)*

Науковий юридичний журнал
«Вісник Національної академії правових наук України» внесено до:
Переліку наукових фахових видань України з юридичних наук
(наказ Міністерства освіти і науки України від 24 лютого 2025 р. № 349)
Реєстру суб'єктів у сфері друкованих медіа – Ідентифікатор медіа R30–02413
(рішення Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення
від 21 грудня 2023 р. № 1799)
Міжнародної наукометричної бази даних
Index Copernicus International (Польща) (з 2016 р.)

Вісник Національної академії правових наук України / редкол.: В. Журавель
та ін. – Харків : Право, 2025. – Т. 32, № 2. – 296 с.

Засновники:

Національна академія правових наук України
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Видавець:

Національна академія правових наук України

Відповідальний за випуск

В. Журавель

Адреса редакційної колегії: 61024, Харків, вул. Гигорія Сковороди, 70,
Національна академія правових наук України.

Офіційний сайт: visnyk.kh.ua

e-mail: visnyk_naprnua@ukr.net

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ТУЛЯКОВ В. О.

Транснаціональне кримінальне право та динаміка кримінальної політики 157

ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

ШУМИЛО М. Є., КУЗНЕЦОВ В. В.

Належність доказів чи належність доказівних фактів у вітчизняному кримінальному процесі: до якого ж берегу пристати? 178

СИВОДЄД І. С.

Типові слідчі ситуації при розслідуванні кримінальних правопорушень на тимчасово окупованих територіях України 198

ЮРИДИЧНА ОСВІТА

ВЕРЕША Р. В.

Інновації та перспективи розвитку сучасної правничої освіти в умовах глобальних викликів 220

СКРИПНЮК О. В., БЕЗЗУБОВ Д. О.

Наукова спадщина В. М. Корецького в контексті функціонування правових інститутів міжнародної безпеки: до 135-річчя від дня народження фундатора української правової науки Володимира Михайловича Корецького 245

ПОНОМАРЕНКО Ю. А., БАУЛІН Ю. В., БОРИСОВ В. І.,
ДЕМИДОВА Л. М., ТЮТЮГІН В. І.

Наукова спадщина академіка В. В. Сташиса в сучасному кримінально-правовому дискурсі 260

СКРИПНЮК О. В.

Пам'яті людини, фундатора юридичної науки та освіти, громадського діяча 276

РЕЦЕНЗІЇ

ЖУРАВЕЛЬ В. А.

Рецензія на монографію «Криміналістичне вчення про збирання, дослідження та використання доказів у кримінальному провадженні», підготовлену А. В. Коваленком 286

ЧОРНОУС Ю. М.

Рецензія на монографічне дослідження Тюленєва Сергія Анатолійовича «Теоретичні та практичні основи криміналістичного забезпечення розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із рейдерством» 289

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

УДК. 343.211

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0909-2025-32-2 157>

Вячеслав Олексійович Туляков

Національна академія правових наук України
Харків, Україна

Кафедра кримінального права
Національний університет «Одеська юридична академія»
Одеса, Україна

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА ДИНАМІКА КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. Транснаціональне кримінальне право (ТКП) діє на перетині міжнародного співробітництва, національного суверенітету та необхідності протидії злочинам, що виходять за межі кордонів. Незважаючи на велику кількість договорів і конвенцій, ця сфера залишається фрагментованою, з відмінностями в юридичних визначеннях, механізмах правозастосування і гарантіях дотримання прав людини. Така фрагментація створює значні проблеми, особливо для країн із перехідною економікою, таких як Україна, які прагнуть привести свої національні правові системи у відповідність до міжнародних стандартів. У цій роботі аналізується необхідність узгодження правових норм ТКП для забезпечення міжнародної безпеки, справедливості та реформування кримінальних кодексів в умовах транзиції. Особлива увага приділяється недолікам Загальної частини ТКП, таким як неузгодженість форм відповідальності, обставин, що виключають злочинність, відповідальність юридичних осіб, а також проблемам покарання. Пропонуються шляхи подолання цих викликів через міжнародне співробітництво, правову гармонізацію та розвиток стандартів захисту прав людини.

Ключові слова: транснаціональне кримінальне право, кримінальна політика, перехідне правосуддя, Загальна частина кримінального права, гармонізація, міжнародна безпека, відповідальність юридичних осіб.

Viacheslav O. Tuliakov

National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine

Department of Criminal Law
National University «Odesa Law Academy»
Odesa, Ukraine

TRANSNATIONAL CRIMINAL LAW AND DYNAMICS OF CRIMINAL POLICY

Abstract. Transnational Criminal Law (TCL) operates at the intersection of international cooperation, national sovereignty, and the imperative to combat crimes that transcend borders.

Despite the existence of numerous treaties and conventions, this legal domain remains fragmented, with significant divergences in legal definitions, enforcement mechanisms, and human rights safeguards. Such fragmentation poses substantial challenges, especially for transition economies like Ukraine, which strive to align their national legal systems with international standards. This paper examines the necessity of harmonizing TCL norms to enhance international security, ensure justice, and reform national criminal codes in transitional contexts. Particular emphasis is placed on the deficiencies of the General Part of TCL, including inconsistencies in forms of liability, grounds for excluding criminal responsibility, corporate criminal liability, and sentencing issues. The paper proposes pathways to address these challenges through international cooperation, legal harmonization, and the advancement of human rights protection standards.

Key words: *transnational criminal law, criminal policy, transitional justice, General Part of criminal law, harmonization, international security, corporate liability.*

ВСТУП

Від узурпатора до вигнання: Наполеон і європейський порядок (1814–1825). Крах наполеонівської імперії в 1814 році поставив європейські держави перед безпрецедентним завданням: як вчинити з людиною, яка два десятиліття потрясала основи континенту? Договір у Фонтенбло від 11 квітня 1814 року став першою спробою цивілізованого вирішення цієї проблеми [6]. Наполеон зрікався престолів Франції та Італії, але натомість отримував суверенітет над островом Ельба зі збереженням імператорського титулу. Цей документ, підписаний представниками Росії, Австрії, Пруссії та Великобританії, являв собою політичний компроміс, а не акт покарання. Формально союзники визнавали за Наполеоном право на гідне існування й навіть певну автономію. Йому гарантувалися недоторканність особи та щорічна пенсія у два мільйони франків (що становить приблизно 12–15 млн євро в сучасних цінах) [6]. Таке рішення відображало прагматичний підхід коаліції: уникнути мучеництва Наполеона та забезпечити мирний перехід влади у Франції до відновлених Бурбонів. Термін «узурпатор», який постійно застосовували до Наполеона європейські монархи, мав глибокі ідеологічні корені. Наполеон прийшов до влади через військовий переворот 18 брюмера, а потім проголосив себе імператором через плебісцити. Для традиційних монархій Європи, заснованих на принципі божественного права та спадкової легітимності, такий шлях до влади був неприйнятним. Наполеон не просто узурпував владу в Франції – він зруйнував саму систему європейських держав, ліквідувавши Священну Римську імперію та посадивши своїх родичів на престולי від Неаполя до Вестфалії. Повернення Наполеона з Ельби в березні 1815 року кардинально змінило правову ситуацію. Порушивши договір у Фонтенбло, він автоматично позбувся всіх гарантій і привілеїв. Союзники оголосили його поза законом, а поразка при Ватерлоо перетворила колишнього імператора на військовополоненого. Правові підстави другого заслання були принципово іншими. Акт про позбавлення престолу в липні 1815 року не визнавав за Наполеоном жодних прав. Рішення Со-

юзної ради про довічне ув'язнення на острові Святої Єлени ґрунтувалося не на договорі, а на праві переможців і необхідності забезпечення європейської безпеки. Британці отримали повну відповідальність за утримання в'язня, який більше не мав ні титулу, ні суверенітету.

Поки Наполеон томився на Святій Єлені, Європа переживала грандіозну реконструкцію. Віденський конгрес 1814–1815 років створив нову систему міжнародних відносин, засновану на принципі рівноваги сил та легітимності. Олександр I, Меттерніх, Каслрі та Талейран кроїли нову карту континенту, прагнучи запобігти появі нових узурпаторів. Священний союз, ініційований руським імператором, мав цементувати християнські основи європейської політики. Четверний союз (пізніше П'ятірний з включенням Франції) створював механізм колективної безпеки. Регулярні конгреси в Ахені (1818), Троппау (1820), Лайбасі (1821) і Вероні (1822) перетворили Європу на своєрідну конфедерацію монархій. 1820-ті роки показали вразливість Віденської системи. Революції в Іспанії, Неаполі, П'ємонті та Португалії, повстання декабристів у Росії, початок грецької війни за незалежність – усе це свідчило про те, що наполеонівські ідеї пережили свого творця. Смерть Наполеона на Святій Єлені в 1821 році не поклала кінець його впливу на європейську історію. Наполеонівська легенда, культ великої людини, ідеї національного суверенітету та громадянської рівності продовжували підточувати основи Віденської системи. Липнева революція 1830 року в Франції, підйом національних рухів у Німеччині та Італії, польське повстання 1830–1831 років – усе це було віддаленими відголосками тієї революції, яку уособлював корсиканський узурпатор. Парадоксально, але спроба європейських монархів ізолювати й забути Наполеона призвела до протилежного результату [14]. Свята Єлена стала місцем паломництва, а мемуари імператора, надиктовані у вигнанні, формували громадську думку наступних поколінь. У своїх записках Наполеон проголошував: «Я закryw прірву анархії та розплутав хаос. Я очистив революцію, обгородив народи та зміцнив королів» [16]. Він представляв себе захисником народного суверенітету проти коаліції старих деспотій: «Я боровся проти коаліції королів, озброєних проти прав народів» [16]. Ці слова ставали маніфестом для нового покоління європейських революціонерів, які бачили в Наполеоні символ боротьби проти легітимістської реакції. Доля Наполеона Бонапарта, розглянута крізь призму сучасного міжнародного кримінального права, набуває нових смислових граней. Договір у Фонтенбло (1814) із його гарантіями суверенітету та імунітету відображає архаїчну для XXI ст., але прогресивну для своєї епохи модель «цивілізованого вигнання». Ця практика, попередниця сучасних механізмів політичного притулку, контрастує з принципом універсальної юрисдикції, закріпленим у Римському статуті МКС (ст. 27) [19]. Якби Наполеон діяв у наш час, його військові кампанії 1805–1812 років могли б стати предметом розгляду в Гаазі за статтями про злочини проти миру та військові злочини, як це сталося зі Слободаном Мілошевичем або Омаром аль-Баширом. Віденська система 1815 року, створюючи прообраз колективної безпеки, заклала основи

для сучасного світопорядку, але з критичними відмінностями: легітимізм монархій поступився місцем суверенній рівності (ст. 2 Статуту ООН), право сильного трансформувалося в силу права через механізми гл. VII Статуту ООН, баланс сил еволюціонував у систему багатосторонніх санкцій [30; 31]. Парадоксально, але саме вигнання Наполеона стало першим кроком до відмови від абсолютного імунітету глав держав. Сучасне право, слідуючи логіці Нюрнберзького трибуналу, остаточно закріпило принцип: «Злочини скоюють люди, а не абстракції» (вердикт 1946 р.) [11]. Якщо в 1815 році заслання на Святу Єлену виправдовувалося правом переможців, то сьогодні подібні рішення вимагають дотримання процесуальних гарантій (ст. 14 МПГПЛ) [31] та доказування індивідуальної кримінальної відповідальності. Спадщина наполеонівської епохи проявляється в трьох ключових аспектах сучасного світоустрою: примат права над політикою (досвід Ста днів показав необхідність правових обмежувачів для екс-правителів), інтернаціоналізація прав людини (скасування феодалних привілеїв передбачило Загальну декларацію 1948 року), прецедентність міжнародного правосуддя (доля Бонапарта стала прообразом справ Піночета та Мілошевича). Як влучно зауважив Антоніо Кассезе: «Свята Єлена була першою Гаазькою в'язницею» [5]. Цей парадокс історії – від вигнання узурпатора до трибуналів над диктаторами – відображає багатовікову еволюцію від реалізму сили до ідеалізму права. Наполеон, самого того не бажаючи, став каталізатором процесу, який через два століття привів до створення Міжнародного кримінального суду – інституту, покликаного гарантувати, що «ніхто не вище закону» (ст. 27 Римського статуту) [8]. Узурпатор у вигнанні виявився небезпечнішим за імператора на престолі, а його трагічна доля залишається вічним нагадуванням: в епоху глобалізації навіть імператори не можуть уникнути вердикту історії.

У міжнародному праві вигнання як форма відповідальності індивіда часто асоціюється з примусовим політичним рішенням, що випереджає формалізовані юридичні процедури [15]. Примітно, що Наполеон, визнаючи себе єдиним суб'єктом, рівним монархам Європи, оскаржував своє вигнання як порушення його суверенітету, демонструючи вже тоді певну форму дискурсу політичних прав особи. У спогадах Наполеона, зафіксованих у «Меморіалі Святої Єлени», вигнання постає як акт безправ'я, приниження та моральної розправи. Однак якщо розглядати це в юридичній перспективі, вигнання Наполеона стало де-факто заміною судового процесу, спрямованого на забезпечення миру в Європі. Як зазначає А. Кассезе [5], міжнародне кримінальне право зароджується саме в ті моменти, коли держава або коаліція держав вирішує притягнути особу до відповідальності не за національним, а за загальнолюдським критерієм порушення. У випадку з Наполеоном міжнародне співтовариство (у вузькому форматі великих держав) застосувало політичний, а не правовий механізм. Проте саме цей вибір показує зародок сучасної концепції «відповідальності лідера», яка згодом буде кодифікована в Статуті Міжнародного кримінального суду 1998 року [19]. Відсутність суду в 1815 році була компенсована символіч-

ною санкцією: вигнанням, яке мало тривалий ефект нейтралізації загрози для міжнародного миру.

У цьому сенсі Свята Єлена дійсно відіграє функцію першої у світовій історії «гаазької тюрми» – місця позбавлення волі особи, яка порушила принципи міжнародного миру та безпеки, без інституційного суду, але з міжнародним мандатом. Аналогія з майбутніми трибуналами в Нюрнберзі, Гаазі чи Руанді дає підстави вбачати тут прообраз персоналізованого міжнародного покарання. У своїх мемуарах Наполеон подає себе як жертву монархічної реакції, якого вигнано за спробу принести свободу народам Європи. Цей наратив ускладнює правову оцінку вигнання, оскільки перетворює агресора на мученика. Прецедент Наполеона став джерелом ідеологічних інструментів для майбутніх лідерів, що апелювали до власного морального виправдання в умовах поразки. Однак з юридичної точки зору в XX ст. такі постаті, як Слободан Мілошевич або Чарльз Тейлор, більше не мали можливості уникнути суду через політичні угоди – їх долі вирішувалися вже в рамках чітко встановлених процедур міжнародного кримінального правосуддя [21]. Те ж саме чекає на нове покоління міжнародних злочинців.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

У цьому дослідженні застосовується інтегративна мультиметодологічна рамка, розроблена для аналізу складних юриспруденційних напружень, що виникають на перетині положень міжнародних конвенцій у сфері протидії злочинності та національних практик правозастосування. Методологія синтезує догматичний правовий аналіз, компаративне дослідження судових справ і вивчення політико-правового контексту з метою досягнення цілісного розуміння того, як міжнародні судові органи тлумачать і вирішують конфлікти у сфері юрисдикції в справах, пов'язаних із транскордонною злочинністю. У даній статті основним технічним інструментом наукового аналізу виступає порівняльно-правовий метод (*comparative legal method*), що дозволяє комплексно дослідити еволюцію та сучасний стан транснаціонального кримінального права (ТКП) у співвідношенні з міжнародним кримінальним правом, а також із (супра) національними правовими системами. Порівняльний метод обрано у зв'язку з міждисциплінарним і транскордонним характером досліджуваної проблематики. ТКП розвивається на стику міжнародного та національного права, а його норми формуються під впливом різних правових традицій, політичних режимів і міжнародних зобов'язань. Саме порівняльний аналіз дозволяє: виявити спільні риси й відмінності в підходах до криміналізації транснаціональних діянь; проаналізувати ефективність різних моделей відповідальності (індивідуальної, колективної, корпоративної); оцінити ступінь гармонізації та уніфікації правових норм у сфері боротьби з транснаціональною злочинністю; визначити прогалини та колізії, що виникають у процесі імплементації міжнародних стандартів у національні правопорядки. Проводиться діахронний аналіз еволюції підходів до юрисдикції в справах транскордонної злочинності,

зокрема змін у тлумаченні криміналізації, спричинених такими глобальними викликами, як масова нерегулярна міграція та поширення транснаціональних злочинних мереж. Поряд із догматичним і порівняльним аналізом, дослідження розміщує отримані результати в ширшому політичному ландшафті, що дозволяє глибше осмислити взаємодію між безпековими імперативами та вимогами прав людини. Окрему увагу приділено впливу міжнародних стандартів захисту вразливих груп на формування судової практики та правозастосовної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю. Це методологічне поєднання догматичного, порівняльного та політико-орієнтованого підходів забезпечує багатовимірне дослідження правового регулювання юрисдикції в справах транскордонної злочинності. Завдяки триангуляції результатів, через аналіз правових норм, судової практики та політичного контексту, дослідження не лише висвітлює існуючі тлумачні конфлікти, а й пропонує можливі шляхи гармонізації міжнародних стандартів публічного права у сфері боротьби зі злочинністю

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

2.1 Шляхами розвитку

Поступова еволюція міжнародного кримінального права, започаткована реакцією на злочини, що загрожували глобальній безпеці, від вигнання Наполеона до суду в Нюрнберзі, сформувала правовий фундамент, на якому постали сучасні уявлення про міжнародну відповідальність за злочини проти людства, геноцид та воєнні злочини. Однак цей підхід був переважно зосереджений на найгрубіших порушеннях, пов'язаних зі збройними конфліктами та авторитарною владою [22].

На межі XX–XXI століть нові глобалізовані загрози, транснаціональна організована злочинність, торгівля людьми, відмивання коштів, кіберзлочинність, тероризм, вийшли за межі традиційного поділу між національним і міжнародним кримінальним правом. Це поставило під сумнів дієвість класичної моделі міжнародного кримінального правосуддя.

Сьогодні в юридичній доктрині й практиці зростає значення концепції транснаціонального кримінального права (*transnational criminal law*), що, як зазначає Neil Boister, є «гібридною правовою формою», яка поєднує елементи міжнародного і внутрішнього кримінального правопорядку. Відмінно від міжнародного кримінального права, транснаціональне право не покликане криміналізувати поведінку через універсальні категорії злочинів проти людяності чи миру. Натомість воно прагне забезпечити кримінальну відповідальність за діяння, які мають транскордонний характер і загрожують міжнародній стабільності, не порушуючи принципу державного суверенітету [3]. Тут особлива роль належить конвенційним механізмам, таким як Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року (UNTOC), що координує національні правові системи без створення наднаціонального кримінального суду [32]. Еволюція кримінального права відображає динамічну взаємодію культурних, політичних

і соціальних впливів, що формують правові норми й принципи. На своєму шляху від інтуїтивної до транснаціональної парадигми кримінальне право зазнало значних трансформацій, відповідаючи на нові виклики та пристосовуючись до складнощів сучасної геополітики. У цьому контексті, розвиток транснаціонального кримінального права є не запереченням міжнародного кримінального права, а його функціональним доповненням [28]. Якщо останнє зосереджується на криміналізації найбільш тяжких злочинів в умовах надзвичайної міжнародної загрози, то транснаціональне кримінальне право забезпечує правову інфраструктуру для повсякденної боротьби з глобальними кримінальними мережами [27]. Воно визнає взаємозалежність юрисдикцій, потребу в правовій гармонізації, взаємному визнанні рішень та ефективній екстрадиції, що дедалі більше оформлюється в практиці універсального правосуддя через міждержавні угоди (зокрема, нову білатеральну Люблянсько-Гаазьку конвенцію 2024 року [29]). Таким чином, ми спостерігаємо поступову трансформацію класичної міжнародної кримінальної моделі в бік гнучкішої, оперативнішої та системно інтегрованої транснаціональної парадигми кримінального права.

2.2 *Ідеї та попередники*

Сучасне транснаціональне кримінальне право (ТКП) – це галузь, що стрімко розвивається на перетині міжнародного права, кримінальної політики та глобальної безпеки. У сучасному світі, де транснаціональні злочини набирають усе більшої складності та поширення – від кіберзлочинів і тероризму до екологічних правопорушень корпорацій – існуюча система транснаціонального кримінального права (ТКП) залишається фрагментованою й неузгодженою. ТКП охоплює безліч міжнародних інструментів, спрямованих на боротьбу зі злочинами, такими як торгівля людьми, тероризм і кіберзлочинність. Однак відсутність узгодженої системи призводить до неузгодженостей у правових визначеннях і правозастосуванні. Наприклад, хоча Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності (UNTOC) забезпечує широкі рамки, її імплементація значно відрізняється в різних державах-підписантах [32]. Та ж сама ситуація виникає з відкритою для підписання Любляно-Гаазькою про міжнародне співробітництво в розслідуванні та притягненні до відповідальності за злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини та інші міжнародні злочини [29]. Ця невідповідність перешкоджає ефективному міжнародному співробітництву й дозволяє злочинним мережам використовувати правові лазівки. Більше того, відсутність стандартизованих визначень транснаціональних злочинів ускладнює процеси взаємної правової допомоги та екстрадиції. Країни часто мають різні порогові значення для визначення злочинів, таких як відмивання грошей або тероризм, що призводить до конфліктів у юрисдикції та правозастосуванні. Така фрагментація підриває глобальні зусилля з ефективною боротьби з транснаціональною злочинністю [18]. Це особливо гостро відчувається в країнах, що пере-

бувають у процесі правового та політичного переходу, таких як Україна. Сучасне розуміння ТКП неможливо уявити без фундаментальних праць провідних дослідників. Найбільш всеосяжну теоретичну основу для аналізу цієї сфери надає Ніл Бойстер у праці «An Introduction to Transnational Criminal Law», де він чітко розрізняє ТКП і міжнародне кримінальне право: якщо останнє фокусується на індивідуальній кримінальній відповідальності за найтяжчі злочини (геноцид, злочини проти людяності тощо), то ТКП зосереджене на конвенціях із протидії злочинності, співпраці держав, уніфікації підходів до екстрадиції та взаємної правової допомоги [3].

Шериф Бассіуні в своїй монументальній праці «International Criminal Law» заклав доктринальні основи, класифікувавши транснаціональні злочини та простеживши еволюцію конвенцій із протидії злочинності [2]. Його підхід дозволяє зрозуміти історичний розвиток галузі – від боротьби з піратством і работоргівлею у XIX ст. [9], через післявоєнне розширення багатосторонніх конвенцій щодо тероризму, торгівлі наркотиками, викрадення літаків [5] до сучасних інституційних структур, сформованих зокрема під егідою ООН [34].

Критично важливим для розуміння функціонування ТКП є аналіз юрисдикційних принципів, запропонований Седріком Рінгаертом [21]. Він показує, як держави встановлюють юрисдикцію над транснаціональними злочинами, спираючись на принципи територіальності, громадянства, пасивної особистості, захисту та універсальної юрисдикції.

Значний внесок у розбудову регіональних механізмів співпраці зробив Європейський Союз, що розробив найбільш витончену регіональну структуру для транснаціонального кримінального співробітництва [17]. Інституційна еволюція ТКП тісно пов'язана з діяльністю спеціалізованих агентств ООН [8], які сприяли розвитку конвенцій із протидії злочинності та структур взаємної правової допомоги.

Водночас сучасна література вказує на низку викликів: питання прав людини й справедливого судочинства (наприклад, у контексті боротьби з тероризмом) [8], напруженість між суверенітетом і демократичним управлінням [24], специфіку країн, що розвиваються [13], а також емпіричну оцінку ефективності правозастосування [20].

Сучасні тенденції – це поява нових типів злочинів (кіберзлочинність, екологічні злочини, злочини із застосуванням штучного інтелекту) [1; 20], що вимагає гнучких і динамічних інституційних підходів. Саме тому аналіз конвергенції ТКП та кримінальної політики в умовах транзитивних держав є надзвичайно актуальним [26].

2.3 Чому транснаціональне кримінальне право потребує Загальної частини?

У добу стрімкого поширення глобальної злочинності – від кіберзлочинів і транснаціонального тероризму до складних мереж торгівлі людьми чи екологічних злочинів, спричинених корпораціями – наші правові системи залишаються фрагмен-

тованими та неузгодженими. Особливо це стосується ТКП, в якому досі відсутня цілісна Загальна частина – фундаментальний розділ, що визначає, як вчиняються злочини, хто несе відповідальність, які є захисні обставини й як призначається покарання.

У недавній статті журналу *European Journal of International Law* «Загальна частина транснаціонального кримінального права: об'єднати розрізні» наголошується на цій гострій проблемі. Ніл Болстер зазначає, що без загального розуміння ключових правових принципів – таких як форми відповідальності (спільна злочинна діяльність, командна відповідальність, допомога та підбурювання), обставини, що виключають злочинність (примус, необхідність), готування та змова, відповідальність юридичних осіб, принципи призначення покарання – ми створюємо правові «сліпі плями», що ведуть до безкарності й підривають міжнародну співпрацю в сфері правосуддя [4].

Ці питання мають не лише теоретичне значення – вони мають серйозні наслідки, особливо для країн, що перебувають у транзиції, як Україна, яка намагається відновити правову систему в умовах надзвичайного тиску. Ці держави стикаються з новими загрозами, одночасно прагнучи зв'язати національне законодавство з міжнародними стандартами й нормами прав людини.

Але тут також ховається можливість: переписуючи свої кримінальні кодекси, ці країни можуть уже на початковому етапі закласти основи сучасних, гармонізованих принципів ТКП – установлюючи нові стандарти відповідальності, справедливості й безпеки [10].

Нам уже давно час думати масштабно: узгодження правових норм не лише можливе – воно життєво важливе для міжнародної безпеки, справедливості й поновлення правосуддя після конфліктів і криз.

Проте лише оновлені закони – це недостатньо. Нам потрібне нове покоління політиків та юристів, які вміють ефективно діяти в сфері транснаціональної злочинності – майбутні судді, прокурори та політики, які розуміють як національні правові системи, так і міжнародні правові рамки.

Еволюція кримінального права відображає динамічну взаємодію культурних, політичних і соціальних впливів, що формують правові норми й принципи. На своєму шляху від інтуїтивної до транснаціональної парадигми кримінальне право зазнало значних трансформацій, відповідаючи на нові виклики та пристосовуючись до складнощів сучасної геополітики [28]. Розглянемо деякі етапи цієї еволюції шляхом вивчення взаємодії національного суверенітету, транснаціональних рамок, прав людини та динаміки розвитку в формуванні майбутнього кримінального правосуддя. Зосереджуючись на балансуванні суверенітету й транснаціоналізму, а також на перспективах створення єдиної транснаціональної системи кримінального права, ми маємо на меті висвітлити деякі виклики й можливості, що лежать в основі сучасного транснаціонального кримінального права.

2.4 Сучасна транснаціональна кримінальна політика та її характеристики

Сучасна кримінальна політика характеризується принципами превентивної орієнтації (зосередження на усуненні первопричин злочинності, а не тільки на покаранні правопорушників), пропорційності та субсидіарності кримінально-правових заходів, використання метаданих, віктим-орієнтованості, та глобальних впливів із урахуванням транскордонного характеру найбільш серйозних злочинів, стандартів Організації Об'єднаних Націй або Європейського Союзу, зокрема щодо прав людини та процесуальної справедливості. У підготовчих матеріалах до П'ятнадцятого Конгресу ООН із запобігання злочинності та кримінального правосуддя «Прискорення запобігання злочинності, кримінальне правосуддя та верховенства права: захист людей і планети та досягнення Порядку денного у сфері сталого розвитку на період до 2030 року в цифрову епоху» наголошується: «Запобігання злочинності та кримінальне правосуддя є життєво важливими для мирних, справедливих та інклюзивних суспільств. Ефективні стратегії запобігання злочинності та добре функціонуючі інститути кримінального правосуддя лежать в основі утвердження верховенства права та прав людини і слугують передумовою ефективною та сталою боротьби зі злочинністю, в тому числі з організованою злочинністю, корупцією та тероризмом... Соціальна й економічна вразливість, а також слабе верховенство права продовжують створювати можливості для злочинної діяльності. У цьому контексті посилення заходів із запобігання злочинності можливе лише на основі комплексного підходу, який урахує численні фактори, що сприяють злочинності, й ґрунтується на розумінні того, що запобігання злочинності є невід'ємним елементом ширшого соціально-економічного порядку денного» [33].

2.5 Баланс між суверенітетом і транснаціоналізмом

Принцип державного суверенітету історично є наріжним каменем національних правових систем. Кримінальне право, глибоко вкорінене в суверенітет держави, довгий час було вираженням суспільних норм і цінностей у межах певної територіальної юрисдикції [21; 27]. Однак поява транснаціональних кримінальних викликів, таких як тероризм, організована злочинність та кіберзлочинність, зумовила необхідність переходу до міжнародного співробітництва та гармонізації правових рамок у контексті віктим-орієнтованого підходу [27]. Погоджуючись з С. С. Яценком, який наголошував, що міжнародний злочин – це суспільно небезпечне умисне посягання на життєво важливі інтереси міжнародного співтовариства, основи існування держав і народів [34] – міжнародний мир і безпеку, науковці все частіше дискутують про те, чи є глобальне кримінальне право всеосяжною моделлю, чи просто теоретичною концепцією, а не оперативною правовою реальністю.

Транснаціональна кримінальна політика спрямована на протидію злочинності, що виходить за межі національних кордонів, такою як організована зло-

чинність, торгівля людьми, наркотиками, зброєю, кіберзлочинність і тероризм. На відміну від внутрішньої політики, вона наголошує на міжнародному співробітництві, гармонізованій правовій базі та спільних аналітичних системах. Ніл Бойстер визначає транснаціональне кримінальне право як «протидію правопорушенням, які зачіпають інтереси більш ніж однієї держави, за допомогою поєднання міжнародного і внутрішнього права» [3]. Він підкреслює необхідність координації між національними юрисдикціями для ефективної боротьби з транскордонними злочинами.

У своїй книзі «Глобальне кримінальне право» [1] Адан Ньето Мартін ретельно досліджує два ключові стовпи, що лежать в основі розвитку глобального кримінального права. Перше поняття – це суверенітет, який традиційно розглядається як абсолютна влада держави над своєю територією і внутрішніми справами. Глобалізація, однак, ускладнила цю ідею, запровадивши транснаціональні закони й правила, які часто переважають над національним суверенітетом, особливо в таких сферах, як права людини, екологічне право й глобальна безпека.

Другим поняттям, на якому наголошує Адан Ньето Мартін, є безпека. Він стверджує, що безпека, особливо в контексті глобального кримінального права, слугує рушійною силою багатьох сучасних правових систем. Безпека перетворилася з суто національної проблеми на біноміальну концепцію, яка пов'язує внутрішній і міжнародний виміри. У сучасному взаємопов'язаному світі такі загрози, як тероризм, кіберзлочинність та організована злочинність, часто виходять за межі кордонів, вимагаючи колективної глобальної відповіді, що ускладнює традиційні погляди на суверенітет.

Адан Ньето Мартін досліджує, як країни сьогодні балансують між захистом власних громадян і внеском у глобальну безпеку – динаміку, яка розвиває межі між національним і міжнародним правом. Таким чином, взаємозалежність між внутрішньою й зовнішньою безпекою стала основною темою в глобальному кримінальному праві [22]. Напруженість між цими двома поняттями – суверенітетом і безпекою – свідчить про складність імплементації глобального кримінального права, де забезпечення глобальної безпеки іноді може вимагати компромісу з традиційними уявленнями про державний суверенітет [1].

В Європейському Союзі (ЄС) напруженість між національним суверенітетом і транснаціоналізмом є особливо помітною. Такі інструменти, як Європейський ордер на арешт (ЕАВ), уособлюють рух до взаємного визнання судових рішень між державами-членами. ЕАВ спрощує процеси екстрадиції, вимагаючи від держав-членів довіри до правових систем одна одної, але водночас піднімає питання захисту національних правових традицій і процесуальних гарантій [17].

Наприклад, принцип пропорційності став критично важливим механізмом для забезпечення того, щоб втручання на рівні ЄС поважало автономію окремих держав-членів і водночас ефективно вирішувало транскордонні проблеми. Принцип субсидіарності, невід'ємний елемент управління ЄС, спрямований на досягнення балансу шляхом забезпечення прийняття рішень на найбільш відповід-

ному рівні – місцевому, національному або наднаціональному. У кримінальному праві цей принцип пом'якшує ризики надмірної криміналізації та зберігає різноманітність національних правових культур. Однак зростання масштабів транснаціональних злочинів ставить під сумнів практичне застосування принципу субсидіарності, вимагаючи інноваційних рішень, які б підтримували цю крихку рівновагу [27].

2.6 Майбутнє супранаціонального кримінального права

У прагненні досягнення гармонії між глобалізацією та фрагментацією в Європейському кримінальному праві європейські законодавці зосереджуються не на колізіях між статтями 83, 114 і 325 Лісабонського договору щодо розподілу компетенцій між Європейським Союзом та державами-членами в сфері криміналізації певних діянь, зокрема у питаннях протидії злочинності, гармонізації законодавства й захисту фінансових інтересів ЄС, а на загальних питаннях гармонізації кримінальної відповідальності на європейському рівні.

Так, на своєму засіданні 13–14 червня 2024 року Рада з питань юстиції та внутрішніх справ ЄС схвалила висновки на тему: «Майбутнє кримінального права ЄС: рекомендації щодо подальших дій». Висновки стосуються якості кримінального законодавства ЄС та шляхів його вдосконалення.

У них роз'яснюється, що кримінальне законодавство ЄС повинно керуватися наступними трьома міркуваннями: повага до загальновизнаних принципів кримінального права, таких як принцип законності й принцип *ultima ratio*, а також захист основних прав людини в цілому; необхідність забезпечення внутрішньої узгодженості кримінального законодавства ЄС; повага до різних правових систем і традицій держав-членів і надання євронормам необхідної гнучкості для їх імплементації таким чином, щоб не порушувати систему й послідовність національного кримінального законодавства.

З огляду на це, Рада ініціює роботу над створенням модернізованих модельних положень кримінального права ЄС, зокрема, щодо мінімальних правил про покарання для фізичних та юридичних осіб, відповідальності юридичних осіб, обтяжуючих та пом'якшуючих обставин, підбурювання, пособництва та замаху, юрисдикції, строків давності, наявності на національному рівні ефективних і пропорційних слідчих інструментів та статистичних даних.

Ці модельні положення повинні бути включені в майбутнє європейське законодавство в тій мірі, в якій буде визнано за необхідне розглянути кожне окреме питання, охоплене ними, в конкретному законодавчому акті. Що стосується інституційних аспектів Комісія покликана забезпечити дотримання принципу *ultima ratio* у своїх пропозиціях і підготувати ретельно підготовлені та детальні оцінки впливу. Потреба держав-членів у забезпеченні узгодженості та збереженні основних принципів своїх національних правових систем має бути врахована законодавчим органом Союзу під час майбутніх законодавчих переговорів [25].

Найкращі практики для досягнення єдиних рамок включають сприяння діалогу між країнами, використання існуючих регіональних угод та інвестицій в ініціативи з розбудови потенціалу. ЄС пропонує цінну модель завдяки інтеграції політики у сфері кримінального правосуддя. Хоча підхід ЄС не може бути безпосередньо перенесений в інші регіони, його акцент на взаємному визнанні, пропорційності та субсидіарності пропонує важливі приклади для глобальних зусиль у напрямку гармонізації.

2.7 На шляху до єдиної транснаціональної системи кримінального права

Незважаючи на значний прогрес, досягнутий завдяки міжнародним договорам і конвенціям, транснаціональне кримінальне право залишається фрагментарним. Для подолання цієї фрагментації необхідно сприяти діалогу між країнами, використовувати існуючі регіональні угоди й інвестувати в ініціативи з розбудови потенціалу. ЄС пропонує цінну модель завдяки інтеграції політики у сфері кримінального правосуддя. Хоча підхід ЄС не може бути безпосередньо перенесений в інші регіони, його акцент на взаємному визнанні, пропорційності та субсидіарності пропонує важливі приклади для глобальних зусиль у напрямку гармонізації. Правове розмаїття, культурні відмінності та різний рівень економічного розвитку створюють значні перешкоди на шляху до цієї мети. Однак переваги уніфікованої системи є переконливими. Стандартизація визначень, процедур і покарань у різних юрисдикціях підвищить правову визначеність і сприятиме міжнародному співробітництву. Оскільки кримінальне право продовжує адаптуватися до нових реалій, його здатність збалансувати конкуруючі інтереси та пріоритети визначатиме його ефективність у вирішенні як національних, так і глобальних викликів.

Майбутнє кримінального права полягає не в домінуванні однієї парадигми над іншою, а в їхньому співіснуванні, сприянні розвитку динамічної правової системи, яка відображає різноманітні потреби та прагнення суспільств у всьому світі [26].

Основні виклики в застосуванні транснаціонального кримінального права пов'язані з юрисдикційними конфліктами; політичними міркуваннями; геополітичною напруженістю; забезпеченням пріоритетності захисту та реституції жертв міжнародних кримінальних правопорушень. Поруч із цим сучасна транснаціональна кримінальна політика відіграє вирішальну роль у поясненні та підтримці глобального зниження рівня злочинності. Такі вчені, як Ніл Бойстер, Адан Ніето Мартін підкреслюють необхідність надійних міжнародних рамок, технологічних рішень і превентивних стратегій. Оскільки глобалізація продовжує формувати природу злочинності, успіх транснаціональної кримінальної політики залежатиме від її адаптивності, інклюзивності та відданості правам людини.

Таким чином, баланс між суверенітетом і транснаціоналізмом, урахування суспільних вимог безпеки, а також прагнення до уніфікованих рамок є ключови-

ми факторами в управлінні цим переходом. Транснаціональна кримінальна політика є життєво важливою для України в сенсі зміцнення глобальної безпеки та захисту прав людини через спільні правові та оперативні механізми післявоєнного та перехідного правосуддя, та інтеграції до ЄС.

2.8 Нерозвинені елементи Загальної частини транснаціонального кримінального права [1; 3; 4]

Форми відповідальності та індивідуальна кримінальна відповідальність. Суттєвим упущенням у чинній системі ТКП є відсутність стандартизованих визначень форм відповідальності, таких як відповідальність за командування, спільне злочинне підприємництво, пособництво та підбурювання. Ця відсутність призводить до непослідовності в переслідуванні осіб, причетних до транснаціональних злочинів, оскільки різні юрисдикції можуть по-різному тлумачити ці поняття. Встановлення чітких, загальноприйнятих визначень має важливе значення для забезпечення відповідальності та сприяння міжнародному співробітництву.

Засоби захисту та виправдання. У Загальній частині ТКП також бракує узгодженого підходу до засобів захисту та виправдання, таких як примус, необхідність або виконання наказу. Без уніфікованої системи обставин, що виключають протиправність, обвинувачені можуть зіткнутися з нерівним ставленням до себе в різних юрисдикціях, що підриває справедливість міжнародного кримінального судочинства. Розробка стандартизованого набору засобів захисту сприятиме послідовності та дотриманню прав обвинувачених.

Незакінчені злочини. Ще однією сферою, що потребує уваги, є ставлення до замаху на злочин та інших форм попередньої злочинної діяльності. Наразі немає консенсусу щодо того, як реагувати на підготовчі дії, які можуть не завершитися вчиненням злочину, але все одно становлять значну загрозу. Узгоджений підхід дозволив би правоохоронним органам втручатися на випередження, дотримуючись при цьому правових гарантій.

Корпоративна кримінальна відповідальність. Роль юридичних осіб у транснаціональних злочинах, таких як відмивання доходів і торгівля людьми, стає все більш помітною. Однак у Загальній частині ТКП питання корпоративної кримінальної відповідальності належним чином не врегульовано, що призводить до прогалин у правозастосуванні. Включення положень про відповідальність корпорацій підвищило б загальну ефективність ТКП.

Керівні принципи винесення вироків. Відмінності у винесенні вироків за транснаціональні злочини в різних юрисдикціях можуть призвести до відчуття несправедливості та перешкоджати взаємній правовій допомозі. Встановлення єдиних керівних принципів винесення вироків у Загальній частині ТКП сприятиме справедливості та полегшить співпрацю між державами [4].

2.9 Наслідки для країн з перехідною економікою

Для країн із перехідною економікою, таких як Україна, нерозвиненість Загальної частини ТКП створює як виклики, так і можливості. З одного боку, відсутність

стандартизованих правових концепцій ускладнює розробку нових кримінальних кодексів та приведення їх у відповідність до міжнародних норм. З іншого боку, ці держави мають можливість зробити свій внесок у розвиток ТКП шляхом прийняття та просування найкращих практик.

Усуваючи прогалини в загальній частині ТКП, перехідні держави можуть удосконалити свою правову базу, покращити міжнародне співробітництво та зміцнити верховенство права. Цей процес вимагає співпраці з міжнародними організаціями, вченими-юристами та іншими державами для розробки всеосяжних і послідовних правових стандартів.

Слід також не забувати про зростаючу тенденцію фрагментації кримінальної політики в мультиполярному світі. Ця фрагментація проявляється як у конкуренції юрисдикцій, так і у розбіжностях у тлумаченні базових понять справедливості, законності та суверенітету між різними правовими системами. Ілюстративним прикладом є Відкритий лист глав Дев'яти Європейських держав до Європейського суду з прав людини (2025), в якому Президенти та Прем'єри країн-членів Ради Європи закликали Європейський Суд з прав людини не зберігати функціональну послідовність у трактуванні універсальних правових принципів. Це відкритий тиск із боку окремих держав націоналізувати гуманітарне право у власних інтересах. Конкретно, лист закликає до трьох речей: «Ми повинні мати більше місця на національному рівні, щоб вирішити, коли висилати злочинних іноземних громадян. Наприклад, у справах, що стосуються серйозних насильницьких злочинів або злочинів, пов'язаних із наркотиками. За своєю природою такий злочин завжди має серйозні наслідки для жертв. Нам потрібно більше свободи, щоб вирішувати, як наша влада може відстежувати, наприклад, злочинних іноземців, яких не можна депортувати з наших територій. Злочинці, яких не можна депортувати, навіть якщо вони скористалися нашою гостинністю, щоб вчинити злочин і змусити інших відчувати себе в небезпеці. Ми повинні мати можливість вжити ефективних заходів для протидії ворожим державам, які намагаються використувати наші цінності та права проти нас. Наприклад, шляхом інструменталізації мігрантів на наших кордонах» [12].

Майбутнє транснаціонального кримінального права значною мірою залежить від того, чи зможе воно подолати цю фрагментацію, зберігаючи баланс між універсальністю кримінального правосуддя і правом держав на автономну правову ідентичність у глобалізованому світі. До того ж емпіричні дослідження виявляють прогалини у вимірюванні ефективності транснаціональних механізмів, а нові технологічні виклики (кіберзлочинність, алгоритмічна злочинність, екологічні злочини) вимагають перегляду традиційних підходів до юрисдикції, співпраці та кримінальної відповідальності.

ВИСНОВКИ

Як демонструє проведене дослідження, галузь транснаціонального кримінального права перебуває в стані динамічної еволюції, реагуючи на зростаючу складність

глобальних злочинних схем і нові виклики. Фундаментальні праці М. Бойстера окреслили теоретичні та доктринальні межі ТКП, а дослідження А. Ністо показали, як юрисдикційні та інституційні механізми адаптуються до нових реалій. Водночас у центрі сучасних дебатів залишаються питання балансу між ефективністю міжнародного правозастосування, захистом прав людини, демократичним контролем та врахуванням інтересів країн, що розвиваються. Втім поряд із тенденцією до правової конвергенції в сфері транснаціональної кримінальності, ми також спостерігаємо зворотну, дедалі помітнішу фрагментацію міжнародного кримінального правопорядку.

Зрештою рішення щодо прав людини вже в самій системі міркувань майже завжди включає в себе балансування. Жодне право не є важливішим за інше, і міркування безпеки та охорони можуть (і дуже часто є) очевидними в рівнянні. Цитований лист глав дев'яти держав Ради Європи підкреслює зростаюче занепокоєння правничої спільноти тим, що єдина архітектура міжнародного кримінального правосуддя ризикує розпастися на фрагменти, залежно від геополітичного контексту, політичної волі окремих урядів і національних тлумачень верховенства права. Таке розшарування загрожує не лише універсалізму прав людини, а й ефективності транснаціонального кримінального права як інструменту спільної безпеки.

У відповідь на це, з одного боку, виникають нові ініціативи уніфікації норм, такі як Люблянсько-Гаазька конвенція 2024 року. З іншого, – усе частіше в юридичних дебатах лунає вимога чіткішого розмежування ролей міжнародних, наднаціональних та національних судових інституцій.

Майбутні розвідки мають бути зосереджені на порівняльному аналізі ефективності правозастосування в різних юрисдикціях та різних парадигмальних підходах [10], розробці більш гнучких інституційних структур, здатних реагувати на швидкі зміни злочинних методологій, а також на посиленні зв'язку між кримінальною політикою, правами людини та інноваціями у сфері правосуддя.

Конвергенція транснаціонального кримінального права – це не просто соціально-правове прагнення, а необхідність у нашому взаємопов'язаному світі. Гармонізуючи правові визначення, механізми правозастосування й гарантії прав людини, міжнародне співтовариство може більш ефективно боротися з транснаціональною злочинністю. Для країн із перехідною економікою така конвергенція пропонує дорожню карту для комплексної реформи кримінального законодавства, приведення національного законодавства у відповідність до світових стандартів і зміцнення верховенства права. Досягнення цієї конвергенції вимагає тривалої міжнародної співпраці, політичної прихильності та непохитної відданості справі захисту прав людини.

Це має бути не лише викликом, а й унікальною можливістю стати лідерами в упровадженні новітніх правових стандартів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Adán Nieto Martín. Global criminal law: Postnational criminal justice in the twenty-first century. Palgrave Macmillan. 2022.
- [2] Bassiouni M. C. International criminal law. 3rd ed. Martinus Nijhoff Publishers, 2008. URL: <https://scholar.google.com/scholar?q=bassiouni+international+criminal+law+2008>
- [3] Bolster N. An introduction to transnational criminal law. 2nd ed. Oxford University Press, 2018. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198808046.001.0001>
- [4] Bolster N. The general part of transnational criminal law: Unifying the fragments. *European Journal of International Law*. 2023.
- [5] Cassese A. International criminal law. 3rd ed. Oxford University Press, 2013. <https://doi.org/10.1093/he/9780199694921.001.0001>
- [6] Chesney C. C. Waterloo lectures: A study of the campaign of 1815. Longmans, Green. 1868.
- [7] De Jonge B. Transnational Crime Without Transnational Prosecution: How Positive Obligations to Cooperate May Inspire National Judicial Authorities. *Transnational Criminal Law Review*. 2022. N 2(2).
- [8] Duffy H. The 'war on terror' and the framework of international law. 2nd ed. Cambridge University Press, 2015. <https://doi.org/10.1017/CBO9781316181270>
- [9] Gilbert G. Transnational fugitive offenders in international law. Martinus Nijhoff Publishers, 1998. URL: <https://scholar.google.com/scholar?q=gilbert+transnational+fugitive+offenders+1998>
- [10] Gless S., Vervaele J. A. E. Human Rights Limitations in Transnational Criminal Law. In Elgar Encyclopedia of Crime and Criminal Justice, 2013.
- [11] International Military Tribunal. Judgment of 1 October 1946 (Nuremberg).
- [12] Joint letter. Denmark, Italy, Austria, Belgium, Czechia, Estonia, Latvia, Lithuania, and Poland. 2025. URL: https://www.governo.it/sites/governo.it/files/Lettera_aperta_22052025.pdf
- [13] Keitner C. (n.d.). Paradoxes of nationalism in international criminal law. SSRN. URL: <https://ssrn.com/author=456891>
- [14] Kissinger H. A world restored: Metternich, Castlereagh and the problems of peace 1812–1822. Houghton Mifflin, 1957.
- [15] Koskeniemi M. The gentle civilizer of nations: The rise and fall of international law 1870–1960. Cambridge University Press, 2001.
- [16] Las Cases, E. de. Le Mémorial de Sainte-Hélène (Vols. I–IV). Chez Ponthieu, 1823.
- [17] Mitsilegas V. EU criminal law. Hart Publishing. 2016. <https://doi.org/10.5040/9781782258674>
- [18] Pasculli M. A. Universal Jurisdiction between Unity and Fragmentation of International Criminal Law. *Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza*. 2021.
- [19] Rome Statute of the International Criminal Court. *United Nations Treaty Series*. 1998. Vol. 2187. No. 38544.
- [20] Roth M. P. Global crime today. Routledge. 2010. URL: <https://scholar.google.com/scholar?q=roth+global+crime+today+2010>
- [21] Rynjaert C. Jurisdiction in international law. 2nd ed. Oxford University Press, 2015. <https://doi.org/10.1093/law/9780198703594.001.0001>
- [22] Schabas W. A. An introduction to the International Criminal Court. 6th ed. Cambridge University Press, 2021.
- [23] Simpson G. Law, war and crime: War crimes trials and the reinvention of international law. Polity Press, 2007.

- [24] Slaughter A.-M. A new world order. Princeton University Press, 2004. URL: <https://scholar.google.com/scholar?q=slaughter+new+world+order+2004>
- [25] Thomas Wahl. Council Conclusions on Future of EU Criminal Law. *EUCRIM*. 2024. Iss. 2. URL: <https://eucrim.eu/news/council-conclusions-on-future-of-eu-criminal-law/>
- [26] Tuliakov V. O. Sovereignties and Criminal Law: a Research Hypothesis. Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку України в умовах європейської інтеграції : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 18 трав. 2018 р.). Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2018. Т. 2. С. 161–163.
- [27] Туляков В. О. Транснаціональна кримінальна політика: деякі погляди на проблему. *Матеріали V Яценківських читань*. Київ, 2025. 148 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/29093>
- [28] Tuliakov V. Radical philosophical concepts as a resource for doctrinal renewal of criminal law. May 21, 2025. URL: <https://ssrn.com/abstract=5262869>. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5262869>
- [29] The Ljubljana – The Hague Convention on International Cooperation in the Investigation and Prosecution of Genocide, Crimes against Humanity, War Crimes and other International Crimes. 2024. URL: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZEZ/projekti/MLA-pobuda/Final-Dokument-English.pdf>
- [30] United Nations. Charter of the United Nations. 1945.
- [31] United Nations. International Covenant on Civil and Political Rights. 1966.
- [32] United Nations Office on Drugs and Crime. United Nations Convention against Transnational Organized Crime. 2000. URL: <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>
- [33] United Nations. Discussion guide for the Fifteenth United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice. 2024. URL: https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/CCPCJ_Sessions/CCPCJ_33/ECN152024_CRP1_e.pdf
- [34] Яценко С. Міжнародні злочини. *Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. Київ : «Укр. енцикл.», 1998.*

REFERENCES

- [1] Adán Nieto Martín. (2022). *Global criminal law: Postnational criminal justice in the twenty-first century*. Palgrave Macmillan.
- [2] Bassiouni, M. C. (2008). *International criminal law (3rd ed.)*. Martinus Nijhoff Publishers. Retrieved from <https://scholar.google.com/scholar?q=bassiouni+international+criminal+law+2008>
- [3] Boister, N. (2018). *An introduction to transnational criminal law (2nd ed.)*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780198808046.001.0001>
- [4] Bolster, N. (2023). The general part of transnational criminal law: Unifying the fragments. *European Journal of International Law*.
- [5] Cassese, A. (2013). *International criminal law (3rd ed.)*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/he/9780199694921.001.0001>
- [6] Chesney, C. C. (1868). *Waterloo lectures: a study of the Campaign of 1815*. Longmans, Green.
- [7] De Jonge, B. (2022). Transnational Crime Without Transnational Prosecution: How Positive Obligations to Cooperate May Inspire National Judicial Authorities. *Transnational Criminal Law Review*, 2(2).

- Crimes. (2024). Retrieved from <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZEZ/projekti/MLA-pobuda/Final-Dokument-English.pdf>
- [30] United Nations. (1945). *Charter of the United Nations*.
- [31] United Nations. (1966). *International Covenant on Civil and Political Rights*.
- [32] United Nations Office on Drugs and Crime. (2000). *United Nations Convention against Transnational Organized Crime*. Retrieved from <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html>
- [33] United Nations. (2024). *Discussion guide for the Fifteenth United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice*. Doc. E/CN.15/2024/CRP.1. Retrieved from https://www.unodc.org/documents/commissions/CCPCJ/CCPCJ_Sessions/CCPCJ_33/ECN152024_CRP1_e.pdf
- [34] Iatsenko, S. (1998). Mizhnarodni zlochyny. In *Yurydychna entsyklopediia (Vol. 6)*. Kyiv: Ukrainska entsyklopediia.

Вячеслав Олексійович Туляков

Доктор юридичних наук, професор

Член-кореспондент НАПрН України

Національна академія правових наук України

61024, вул. Григорія Сковороди, 70, Харків, Україна

Професор кафедри кримінального права

Національний університет «Одеська юридична академія»

65009, Фонтанська дорога, 23, Одеса, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-2716-7244>

e-mail: tuliakov@onua.edu.ua

Vyacheslav O. Tuliakov

Doctor of Law, Professor

Corresponding Member of the NALS of Ukraine

National Academy of Legal Sciences of Ukraine

61024, 70, Hryhoriia Skovorody St., Kharkiv, Ukraine

Professor at the Department of Criminal Law

National University «Odesa Law Academy»

65009, 23, Fontanska Road, Odesa, Ukraine

Рекомендоване цитування: Туляков В. О. Транснаціональне кримінальне право та динаміка кримінальної політики. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2025. Т. 32. № 2. С. 157–177.

Suggested Citation: Tuliakov, V. O. (2025). Transnational Criminal Law and Dynamics of Criminal Policy. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 32(2), 157–177.

Стаття надійшла / Submitted: 15/05/2025

Доопрацьовано / Revised: 15/06/2025

Схвалено до друку / Accepted: 30/06/2025